

Ranasamfunnet i krise

en diakonal utfordring

AV OLA SMEPLASS

Den 7. juni 1988 gjorde Stortinget det vedtaket som Ranaværingene gjennom lengre tid hadde fryktet, men ikke riktig hadde trodd var mulig. Koksverket skulle nedlegges i løpet av noen måneder. Den malmbaserte stålproduksjonen ved Jernverket skulle nedlegges i løpet av 1989. Drifta ved Jernverket skulle gjennomgå til dels store forandringer. Målsettinga var at Rana skulle få en statsbedrift som ikke var avhengig av overføringer i gigantklassen årlig for å holde hjulene i gang. Videre var det en erklært målsetting å sørge for at Rana ikke lenger var avhengig av to store bedrifter for å opprettholde syssel- og dermed bosetningen. Det var bedre å stå på mange små enn to store, dersom et bein brakk, ble det sagt.

I motsetning til det som kom fram i media, var nok ikke Ranaværingene helt uenige i dette. Industrien var preget av økonomisk stagnasjon, deler av produksjonsmidlene var helt nedslitte, og de store årlige overføringene

til Ranasamfunnet skapte ikke akkurat god PR for stedet når media omtalte dem. De fleste var nok enige om at noe måtte gjøres. Det som imidlertid utløste de sterke reaksjonene var at vedtaket ble gjort, uten at det samtidig ble gjort rede for hvordan de som ville bli oppsagt, skulle klare seg gjennom tida uten arbeid til nye arbeidsplasser var etablert. For at det ble nye og bedre arbeidsplasser var jo en uttalt målsetting i forbindelse med omstillinga. Men ingen kunne si noe om når de nye arbeidsplassene skulle stå ferdige.

Kirkens opplevelse av sin egen rolle

Denne situasjonen betød en formidabel utfordring for Kirken, det var det stor enighet om. Det var ganske enkelt ikke mulig å late som om ingenting var hendt, og arbeide som før i et samfunn som sto foran store omstillinger og sannsynligvis dramatisk økende arbeidsledighet i en periode. Å ikke ta

dette på alvor ville være som å melde seg helt ut av de diskusjonene folk var opptatt av. Det ville være som å fortsette å sitte på stranda etter at uværet hadde meldt sin ankomst. En blir gjerne sittende litt alene i slike situasjoner. Vedtaket i Stortinget kom også midt i en periode da menighetene i Rana hadde brukt tid på å diskutere hvordan diakonien skulle styrkes. Soknediakoner var ennå ikke ansatt i noen av menighetene, men den første var like om hjørnet. Her var det helt klart en sammenheng.

De første tiltakene

Tidlig på høsten -87 tok Ranamenighetene kontakt med styreformannen for Det Norske Diakonhjem, Gustav Berentsen. Henvendelsen var formet som en forespørsel om hvordan Diakonhjemmet kunne bidra i den aktuelle situasjonen. Utgangspunktet var at Ranamenighetene følte at oppgaven var så stor og omfattende at alle som kunne bidra med noe burde kontaktes. Dette

var den første spiren til et forhold mellom menighetene og Diakonhjemmet som siden er utvidet og formalisert. Den 14. juni -88 sendte Diakonhjemmet tre representanter for å møte Rana-menighetene, og disse dro sammen rundt til etater og andre fora for å innhente kunnskap om situasjonen i Rana. Blant de besøkte var arbeidskontoret, sosialkontoret, rådmannen, tillitsvalgte ved Koksverket og Jernverket representert m.fl. Dette møtet ble fulgt opp av et nytt høsten -89. Her ble de første betingelsene for et formelt samarbeid trukket opp.

Det var ikke bare Diakonhjemmet som ble trukket inn som mulige samarbeidspartnere høsten -87. Prestene i Rana arrangerte også et møte med stortingspresident Jan Olav Ingvaldsen fra Sulitjelma. Dette samfunnet hadde også gått inn i en periode med store omstillinger innen industrien. I Sulis hadde kirken engasjert seg i problemene dette hadde og ville føre med seg, blant annet ble det

arrangert en solidaritetsgudstjeneste. Ingvaldsen var i tillegg en kar med røtter i kirken, og hans engasjement i Sulis-saken viste seg å bli til sterk inspirasjon for Rana-prestene. Etter møtet var det enighet om at solidaritetsgudstjeneste — det måtte vi da kunne få til på Mo også. Søndag 27. november ble valgt som dato for dette arrangementet, som ble en ubetinget suksess. Kirka var mer enn fullsatt, og til og med NRK fjernsynet var til stede og gjorde opptak til Dagsrevyen samme kveld.

1. mai -88 ble gudstjenesten gjentatt i lokale varianter rundt i Ranas kirker med samme liturgi, men med nye prekener.

En tredje ressurs som ble trukket inn i Rana-menighetenes arbeid for å skaffe seg best mulig oversikt over tilgjengelige ressurser, var naturlig nok fagforeningene. Deres kontakt med den jevne arbeider og hans/hennes opplevelse av situasjonen var uvurdelig. Når det gjaldt å finne svar på hvor skoen trykker, kunne ingen andre gi

svar, som på samme måte var hentet direkte fra de som bar på frustrasjonene og frykten for arbeidsledighet.

På et møte mellom fagforeningene og Rana-prestene høsten -87 ble blant annet kirkens rolle i omstillinga diskutert. Møtet viste at kirken og fagforeningene var svært enige både i situasjonsbeskrivelse og syn på virkeligheten av å ta vare på den enkelte i den truende situasjonen. Det menneskelige aspekt måtte til for at kirken i høyeste grad kunne bidra til dette. Et konkret resultat av møtet ble at alle fagforeningene oppfordret sine medlemmer til å støtte opp om solidaritetsgudstjenesten den 27. november.

Uten denne oppfordringa hadde neppe kirka vært full den novemberdagen. Noe av det første som ble gjort, var også å sende et brev til diverse sentrale myndigheter med et klart budskap.

*Ola Smeplass, soknediakon
Sportsalléen 25 A
8613 Selfors*
